Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

STATISTISKE MEDDELELSER,

TIENDE BIND.

UDGIVET AF DET STATISTISKE BUREAU.

KJÖBENHAVN.

BIANCO LUNOS BOGTRYKKERI.

1873.

III.

Om Salg af Selveier- og Fæstegaarde

i Aarene 1860 til 1869.

For at fremskaffe paalidelig Underretning om, hvilken Priis en Tönde Hartkorn kan antages at have havt i Tiaaret 1860 til 1869 og om og hvorvidt Værdien af saavel Selveier- som Fæstegaarde er stegen i dette Tidsrum, lod Justitsministeriet udgaae Cirkulairet af 14de Juli 1870, hvorved det paalagdes samtlige Retsskrivere i Jurisdiktionerne at udfylde de vedlagte Schemata til Oplysning om 1) de Fæstegaarde, som i Aarene 1860 til 1869, begge medregnede, vare solgte til Selveiendom eller Arvefæste, med Ret til at sælge og pantsætte, og 2) om de Salg, hvorved i samme Tidsrum Selveiergaarde, til hvilke der enten intet Fæstegods hörer, eller i alt Fald kun et Beløb af under 10 Tönder Hartkorn, ere blevne solgte til Andre end Afhænderens Börn eller Svigerbörn.

De omsendte Schemata vare lig dem, der i Aaret 1850 i samme Öiemed vare blevne udsendte til og udfyldte af Retsskriverne for at komme til Kundskab om de i 1845 til 1849 stedfundne Salg og om den Priis, som saavel Fæste- som Selveiergaardene pr. Tönde Hartkorn dengang havde. Derved bliver Sammenligningen mellem dengang og nu vistnok lettet, skjöndt Schemaerne maaskee i en eller anden Henseende kunde have trængt til Forandring.

De udfyldte Schemata indkom fra 6te September til 6te December f. A. til det statistiske Bureau og ere der blevne ordnede og bearbeidede.

Forinden jeg gaaer over til at fremstille de Resultater, som kunne uddrages af dette vidtlöftige, for en statistisk Bearbeidelse ikke lidet vanskelige Materiale, troer jeg at burde forudskikke et Par Bemærkninger.

Den særegne Beregningsmaade af Hartkornet paa Bornholm[1]), gjör det yderst vanskeligt, især med Hensyn til Gaardenes Klassification efter Hartkornets Störrelse, at optage dette Amt i en almindelig Oversigt over Gjennemsnitspriserne, hvortil Eiendommene pr. Tönde Hartkorn ere solgte i det omhandlede Tidsrum. Jeg har derfor foretrukket at behandle dette Amt for sig selv, ligesom det skete med Hensyn til Hartkornets og Jordeiendommenes Fordeling i 1860. (Statistisk Tabelværk, 3die Række, 4de Bind.)

Det turde let opvække Forundring, at af de 9270 Salg af Selveiergaarde, som det vil sees at have fundet Sted fra 1860 til 1869, over de to Trediedele, nemlig 6513 ere foregaaede i Jylland, medens kun 2757, eller omtrent 30 pCt. af dette Antal, fandt Sted paa Öerne; men flere Omstændigheder gjöre dette let forklarligt. Det maa först og fremmest erindres, at Antallet af Selveiergaardene i Jylland i 1860 belöb sig til 35433, hvoraf 24509 vare under 4 Tdr. Hartkorn, medens der paa Öerne kun fandtes 14552 Selveiergaarde, hvoraf 6646 vare under 4 Tdr. Hartkorn hver. Antallet af Selveiergaardene var altsaa næsten 150 pCt. större i Jylland end paa Öerne, og af Selveiergaarde under 4 Tdr. Hartkorn fandtes der hist næsten 4 Gange saa mange som her. Men dernæst maa det heller ikke tabes af Sigte, at Cirkulairet af 14de Juli 1870, ligesom de i 1850 og 1851 i det samme Öiemed udsendte Cirkulairer, kun gik ud paa at faae constateret til hvilke Priser Selveiergaarde og Fæstegaarde i Almindelighed i det vedkommende Tidsrum ere blevne solgte pr. Td. Hartkorn, men slet ikke angik Salget af Arvefæste med Ret til at sælge og pantsætte, der dog saavel i retslig Henseende som med Hensyn

---

[1]) Paa Bornholm omfatter 49600 □ Alen Normaljord eller boniteret Areal en Tönde Hartkorn, medens i det övrige Land först 72000 □ Alen boniteret Areal udgjör en Tönde Hartkorn.

til Værdi og Priis i Handel og Vandel kommer Selveie saa nær. Men af Arvefæstegaarde fandtes i Jylland i 1860 kun 559, medens der dengang paa Öerne vare 5418 Arvefæstegaarde med Ret til at sælge og pantsætte. Ved Siden heraf maa det heller ikke oversees, at medens i Jylland fra 1860 til 1869 kun 1153 Fæstegaarde ere solgte til Selveiendom eller Arvefæste med Ret til at sælge og pantsætte, ere paa Öerne 2988 Fæstegaarde afhændede til Selveiendom eller Arvefæste med Ret til at sælge og pantsætte.

Endelig maa det ikke glemmes, at der efter Cirkulairet ikke skulde tages Hensyn til de Salg af Selveiergaarde, hvorved mere end 10 Tdr. Hartkorn Fæstejord medfulgte; og af saadanne Salg har der, af let forklarlige Grunde, fundet langt flere Sted i den omhandlede Periode paa Öerne end i Jylland. Det behöver i denne Henseende kun at fremhæves, at af de 495 store Eiendomme over 30 Tdr. Hartkorn, til hvis Complex snarest 10 Td. Hartkorn Fæstejord og derover i Almindelighed ville have henhört, ikke færre end 337 vare beliggende paa Öerne.

Efter disse faa Bemærkninger skal jeg nu gaae over til at fremstille den skete Undersögelses Resultater.

I Tidsrummet 1860 til 1869 solgtes, afseet fra de Selveiergaarde, til hvilke hörte over 10 Tdr. Hartkorn Fæstegods, og fra dem, der solgtes til Eiernes Börn og Svigerbörn, ialt 9270 Selveiergaarde med 31851 Tdr. Hartkorn[1]), for hvilke betaltes 72,922274 Rdl. I Gjennemsnit betaltes altsaa i disse 10 Aar 2289 Rdl. pr. Tönde Hartkorn.

Antallet af Salgene ligesom af Gjennemsnitsprisen pr. Td. Hartkorn var imidlertid ikke lidet forskjelligt i ethvert Aar.

---

[1]) Hartkornet er i de följgende Blade kun angivet i hele Tönder, hvorimod Gjennemsnitsprisen pr. Td. Hartkorn er anfört nöiagtig ifölge Udregning efter Tönder, Skjepper m. m. af Hartkornet.

Aar.	Antal af solgte Selveiergaarde.	Tilliggende Tdr. Hartk.	Salgspriis i det Hele. Rdl.	I Gjennemsnit pr. Td. Hartk. Rdl.
1860	784	2778	5,702759	2053
1861	753	2583	5,273303	2041
1862	922	3193	7,109808	2226
1863	878	3175	7,543936	2376
1864	530	1878	4,130906	2199
1865	822	2741	5,786678	2111
1866	1083	3730	8,106198	2173
1867	1157	3796	8,499011	2239
1868	1185	3958	10,059341	2541
1869	1156	4019	10,710334	2664

Gjennemsnitsprisen var i det sidste Aar af Tiaaaret 611 Rdl. eller omtrent 30 pCt. höiere end i det förste Aar af Tidsrummet, og i 1865 var den over 10 pCt. lavere end to Aar iforveien.

Men ligesaa forskjellig Gjennemsnitsprisen pr. Td. Hartkorn i det Hele var i Tidsrummets enkelte Aar, ligesaa meget varierede den baade i det Hele og fra et Aar til det andet i de enkelte Dele af Kongeriget.

Betragter man först de to Hoveddele, Öerne og Jylland, hver for sig, vil man see, at i Tiaaret solgtes

paa Öerne 2757 Selveiergaarde med 11670 Tdr. Hartkorn,
i Jylland 6513 — — 20181 —

Salgsprisen i det Hele var:

paa Öerne 32,149437 Rdl., eller 2754 Rdl. pr. Td. Hartkorn,
i Jylland 40,772837 — — 2020 — - - —

Paa Öerne betaltes altsaa i disse 10 Aar i Gjennemsnit 734 Rd. mere for en Td. Hartkorn end i Jylland, eller med andre Ord, Gjennemsnitsprisen pr. Td. Hartkorn var paa Öerne 36 pCt. höiere end i Jylland.

Hvorledes Gjennemsnitsprisen varierede i hver af Landsdelene i de enkelte Aar af dette Tidsrúm, vil sees af fölgende Tabel.

Aar.	Gjennensnitspriis pr. Tönde Hartkorn paa Öerne.	i Jylland.
1860	2467 Rdl.	1811 Rdl.
1861	2355 —	1879 —
1862	2659 —	2012 —
1863	2708 —	2212 —
1864	2647 —	1818 —
1865	2646 —	1806 —
1866	2640 —	1851 —
1867	2713 —	1975 —
1868	3073 —	2220 —
1869	3288 —	2324 —

Medens saaledes i Gjennemsnit af Tiaaret en Td. Hartkorns Priis paa Öerne var 734 Rdl. höiere end i Jylland, var der et enkelt Aar (1861), hvor der kun betaltes c. 500 Rdl. (476) mere pr. Td. Hartkorn paa Öerne end i Jylland, ligesom Priisforskjellen paa den anden Side i flere Aar var betydeligt höiere end Gjennemsnitsforskjellen mellem Öerne og Jylland og endog i 1869 steg til henved 1000 Rdl. pr. Td. Hartkorn (964 Rdl.).

Gaaer man videre i Undersögelsen for at erfare, hvorledes Gjennemsnitsprisen pr. Td. Hartkorn i hele Tidsrummet har været i hvert af Amterne, kommer man til det i efterfölgende Tabel opstillede Resultat.

Aarene 1860 til 1869. Solgte Selveiergaarde paa Öerne.

	Gjennemsnitspriis pr. Td. Hartkorn.
Kjöbenhavns Amt	3156 Rdl.
Frederiksborg	3278 —
Holbæk	2609 —
Sorö	2645 —
Præstö	2479 —
Maribo	2256 —
Odense	2835 —
Svendborg	3116 —

Aarene 1860 til 1869. Solgte Selveiergaarde i Jylland.

	Gjennemsnitspriis pr. Td. Hartkorn.
Hjörring Amt	1737 Rdl.
Thisted	1790 —
Aalborg	1678 —
Viborg	1725 —
Randers	2090 —
Aarhus	2456 —
Veile	2832 —
Ringkjöbing	1481 —
Ribe	2045 —

Rækkefölgen imellem Amterne, naar man sætter det Amt överst, hvor Gjennemsnitsprisen pr. Td. Hartkorn af Selveiergaarde har været höist, er derefter fölgende:

Frederiksborg,	Maribo,
Kjöbenhavn,	Randers,
Svendborg,	Ribe,
Odense,	Thisted,
Veile,	Hjörring,
Sorö,	Viborg,
Holbæk,	Aalborg,
Præstö,	Ringkjöbing.
Aarhus,	

Priisforskjellen imellem Yderpunkterne, det Amt, hvor en Tde. Hartkorn i disse 10 Aar i Gjennemsnit er betalt höist og lavest — Frederiksborg og Ringkjöbing — har derefter været 1797 Rdl., og pr. Td. Hartkorn er Jorden saaledes betalt 121,3 pCt. dyrere i Frederiksborg end i Ringkjöbing Amt.

At gaae videre i Undersögelsen, for at see hvorledes denne Priisforskjel imellem Amterne stiller sig i hvert enkelt Aar af Tidsrummet, har jeg troet at burde undlade, fordi det Resultat, hvortil en slig Undersögelse vilde före, vilde være altfor meget afhængigt af Tilfældigheder, og altsaa meget upaalideligt, da Antallet af Salgene

i de enkelte Aar i hvert Amt i Almindelighed har været ringe, og Tallene, hvoraf Resultatet skulde udledes, altsaa altfor smaae.

Men der er et andet Forhold, som er interessant og lærerigt at undersöge. Hvorledes har Gjennemsnitsprisen pr. Td. Hartkorn stillet sig ifölge Selveiergaardenes forskjellige Störrelse? Det er tidligere oplyst, at en Td. Hartkorn i de omhandlede 10 Aar i Gjennemsnit er solgt for 2289 Rdl. — paa Öerne, tagne for sig, for 2754 Rdl., og i Jylland, betragtet for sig, for 2020 Rdl.; — men kan man ikke eftervise en gjennemgaaende Indflydelse af den solgte Gaards Störrelse paa Hartkornets Priis?

Af de i Tidsrummet 1860 til 1869 solgte 9270 Selveiergaarde med 31851 Tdr. Hartkorn vare:

fra	1 til 2 Tdr.	3790	med	5425	Tdr. Hartkorn
—	2 - 4 —	3235	—	8993	— —
—	4 - 8 —	1683	—	9278	— —
—	8 -12 —	325	—	3091	— —
—	12 -20 —	148	—	2246	— —
	over 20 —	89	—	2818	— —

Gjennemsnitsprisen pr. Td. Hartkorn var:

		i hele Kongeriget.	paa Öerne.	i Jylland.
fra	1 til 2 Tdr. . . .	2145 Rdl.	3108 Rdl.	1870 Rdl.
—	2 - 4 — . . .	1975 —	2752 —	1676 —
—	4 - 8 — . . .	2215 —	2527 —	1952 —
—	8 -12 — . . .	2680 —	2799 —	2534 —
—	12 -20 — . . .	2792 —	2963 —	2685 —
	over 20 — . . .	2983 —	3014 —	2963 —

Det vil af denne Oversigt sees, at paa Öerne var Gjennemsnitsprisen langt mere eensartet i de forskjellige Klasser af Selveiergaarde end dette var Tilfældet i Jylland. Pr. Td. Hartkorn betaltes her for de störste Gaarde omtrent 1300 Rdl. mere end for en Td. Hartkorn af en Gaard paa imellem 2 og 4 Tdr., hvis Gjennemsnitspriis i det Hele var lavest i Jylland, medens paa Öerne Gjennemsnitspriserne varierede omtrent 600 Rdl. pr. Td. Hartkorn imellem den billigste og den dyreste Klasse af Gaardene. Dyrest vare de ganske

smaae Gaarde paa Öerne, hvilke Gaarde i Jylland vare de relativt næstbilligste; men det maa igjen her erindres, at der af saadanne Selveiergaarde i 1860 fandtes over 3 Gange saa mange i Jylland som paa Öerne (11134 mod 3184). Ogsaa for de mindre Gaarde fra 2 til 4 Tdr. Hartkorn betaltes i Jylland forholdsviis langt mindre (omtrent 1100 Rdl. pr. Td. Hartkorn) end paa Öerne, men Antallet af denne Klasse Gaarde var ogsaa 4 Gange saa stort som paa Öerne (13375 mod 3462). I de höiere Klasser af Gaardene nærmede Gjennemsnitspriserne paa Öerne og i Jylland sig mere og mere, og de faldt næsten ganske sammen med Hensyn til de störste Gaarde.

Den her berörte Sammenligning af Priserne i Forhold til Gaardenes Störrelse er af störste Vigtighed for rigtig at forstaae og vurdere Betydningen af den imellem Öerne og Jylland stedfindende Priisforskjel pr. Td. Hartkorn overhovedet.

Forinden jeg gaaer over til at fremstille Resultaterne af de indhentede Oplysninger om Fæstegaardenes Salgspriis pr. Td. Hartkorn i Tiaaret, hvad enten de solgtes til Selveiendom eller til Arvefæste med Ret til at sælge og pantsætte, skal jeg omtale, hvad der er oplyst om Selveiergaardenes Salg paa Bornholm.

I den omhandlede Periode solgtes paa Bornholm 195 Selveiergaarde med 1125 Tdr. bornholmsk Hartkorn, hvilke reducerede til almindeligt Hartkorn udgjör 775 Tdr. Salgsprisen for samtlige disse Gaarde var 1,352330 Rdl., hvorefter Gjennemsnitsprisen pr. Td. Hartkorn var 1745 Rdl. Den var altsaa vel ikke lidet mindre end paa de övrige Öer (omtrent 1000 Rd.), men kun omtrent 270 Rdl. mindre end i det Hele i Jylland og omtrent ligesaa höi som i Hjörring og Viborg Amter samt höiere end i Aalborg og Ringkjöbing Amter, navnligen c. 250 Rdl. höiere end i sidstnævnte Amt. Bornholm vilde have havt sin Plads imellem Thisted og Hjörring i Rækkefölgen af Amterne, ifald Öen havde været optaget i den almindelige Oversigt over Hartkornets Gjennemsnitspriis i de forskjellige Amter. Men een Ting maa ikke oversees ved Betragtningen af Salgene paa Bornholm, at af de der i Tiaaret solgte 195 Eiendomme var kun et uforholdsmæssigt ringe Antal smaae Gaarde, kun 8 fra 1 til 2 Tdr. Hartkorn og 47 fra 2 til 4 Tdr. Hartkorn, det

er kun respective 4 pCt. og 24 pCt. af det hele Antal, medens af de i det övrige Kongerige stedfundne 9270 Salg respective næsten 41 og 35 pCt. faldt paa de to nævnte Klasser af Gaarde. Om og hvorvidt det er Tilfældet paa Bornholm, at smaae Eiendomme hyppigere end i det övrige Land kjöbes af Börn eller Svigerbörn, og hvorvidt heri maa söges Grunden til at Salg af saadanne Eiendomme paa denne Ö synes at have været langt sjeldnere end i det övrige Land, derom tör jeg ikke udtale nogen Formening; men i ethvert Fald fortjener det at bemærkes som et ganske eiendommeligt Forhold paa Bornholm, at Gaardene paa 1 til 2 og mellem 2 og 4 Tdr. bornholmsk Hartkorn der kun udgjorde respective 10,8 og 13,9 pCt. af det hele Antal Gaarde, som vare skyldsatte over 1 Td. Hartkorn, medens Antallet af disse smaae Selveiergaarde i det övrige Land forholdsviis var 28,6 og 33,7 pCt. af det hele Antal Selveiergaarde.

Som Indledning til de Bemærkninger, jeg skal knytte til de efter Cirkulairet af 14de Juli 1870 indhentede Oplysninger om de Salg af Fæstegaarde, der fra 1860 til 1869 ere solgte til Selveiendom eller Arvefæste med Ret til at sælge og pantsætte, skal jeg erindre om, at i 1860 fandtes:

paa Öerne	11445	Fæstegaarde	med	63168	Tdr. Hartkorn
i Jylland	3441	—	—	13979	— —
tilsammen	14886	Fæstegaarde	med	77147	Tdr. Hartkorn.

Af dette Antal Fæstegaarde med tilliggende Hartkorn ere fra 1860 til 1869 solgte og bortskjödede[1]):

paa Öerne	2988	Gaarde	med	17004	Tdr. Hartkorn
i Jylland	1153	—	—	4547	— —
tilsammen	4141	Gaarde	med	21551	Tdr. Hartkorn.

[1]) Denne Angivelse stemmer ikke ganske med de tidligere leverede Beretninger om Fæstes Overgang til Selveiendom eller Arvefæste med Ret til at sælge og pantsætte i det her berörte Tidsrum. Dette hidrörer fra, at denne Angivelse er grundet paa de i disse Aar skete Bortskjödelser, hine Beretninger derimod paa de afsluttede Kjöbekontrakter. Forskjellen er imidlertid kun ubetydelig.

Af Fæstgaardenes Antal ere altsaa i 10 Aar solgte 27,8 pCt. og af Hartkornet 27,9 pCt. af Fæstegaardenes Tilliggende i 1860.

Af det paa Öerne solgte Fæstegods overgik:

	Gaarde.	Tdr. Hrtk.	samlet Sum.	pr. Td. Hrtk.
til Selveiendom	1093	6022	8,663864 Rdl.	1439 Rdl.
til Arvefæste med Ret til at sælge og pantsætte	1895	10982	15,068758[1]) —	1372 —

Af det i Jylland solgte Fæstegods overgik:

til Selveiendom	870	3367	3,432799 —	1019 —
til Arvefæste med Ret til at sælge og pantsætte	283	1180	1,416414[2]) —	1200 —

Gjennemsnitsprisen pr. Td. Hartkorn af Fæstegaardene var saaledes i det Hele, det vil sige: hvad enten Salget skete til Selveie eller til Arvefæste med Ret til at sælge og pantsætte, paa Öerne 1396 Rdl., i Jylland 1066 Rdl. Der var altsaa en Forskjel af 330 Rdl. imellem Prisen pr. Td. Hartkorn af en Fæstegaard paa Öerne og i Jylland, hvilken Forskjel var mindre end med Hensyn til Selveiergaardene, thi den udgjör kun 31 pCt., medens Forskjellen hist, som det ovenfor er viist, udgjorde 36 pCt.

Efter den foregaaende Fremstilling var saaledes Gjennemsnitsprisen af en Fæstegaard pr. Td. Hartkorn i det Hele 1326 Rdl. — naar den solgtes til Selveie 1288 Rdl., og 1355 Rdl., naar den solgtes til Arvefæste med Ret til at sælge og pantsætte. Selveiergaardenes

---

[1]) Dette Belöb indeslutter foruden den stipulerede Pengesum 8,619653 Rdl. Kapitaliseringen baade af de betingede Ydelser i Korn efter Kapitelstaxternes Gjennemsnit af Aarene 1860—1869, og af Værdien af den betingede Recognition ved Eierskifte, beregnet paa dets Indtræden hvert 30te Aar.

[2]) Dette Belöb indeslutter foruden Pengesummen 993530 Rdl. Værdien af de betingede Ydelser i Korn og af den fastsatte Recognition ved Eierskifte, beregnet paa samme Maade som ovenfor.

Priis var, som det vil erindres, i dette Tidsrum 2289 Rdl. pr. Td. Hartkorn, den var altsaa 963 Rdl. höiere end Fæstegaardenes d. v. s. 73 pCt. mere. Denne Forskjel er saa betydelig, at det kunde forundre; men afseet fra den Indflydelse, som den forskjellige Culturtilstand af Selveiendommene og Fæstestederne kan have udövet paa Prisen, hvortil de ere solgte, maa man lægge Mærke til, at de allerfleste Fæstegaarde ere blevne solgte til Fæsterne selv, altsaa förend de vare fæsteledige, eller til disses nærmeste Slægtninge. Af de 4141 Salg af Fæstegaarde, som fandt Sted i 1860 til 1869, vare 3897 til Fæsterne selv eller disses Efterladte og kun 244 til Fremmede, og af de ved disse Salg afhændede 21551 Tdr. Hartkorn bleve kun 1024 Tdr. solgte til Fremmede, hvorimod 20527 Tdr. solgtes til Fæsterne eller disses Nærpaarörende.

For Hartkornet, som blev solgt til Fremmede, blev i det Hele betalt 1693 Rdl. pr. Td., hvorimod det, der overdroges til Fæsterne selv eller deres Slægtninge, ikkun blev betalt med 1308 Rd. pr. Td. i det Hele. For Fæstegaardene, som overgik til Selveie, var denne Forskjel i Salgsprisen 1611 Rdl. mod 1266 Rdl., og forsaavidt Gaardene solgtes til Arvefæste med Ret til at sælge og pantsætte, 1818 Rdl. mod 1339 Rdl. Til Oplysning herom tjener den följende Tabel (A).

En Undersögelse af Salgene til Fremmede i de forskjellige Amter har imidlertid ikke ledet til det Resultat, at disse Salgs större eller mindre hyppige Forekomst i det enkelte Amt har havt en bestemt efterviislig Indflydelse paa Gjennemsnitsprisen pr. Td. Hartkorn i Amtet; men da det i andre Henseender kan have Interesse at see, hvor Salgene af Fæstegaarde til «Fremmede» hyppigst have fundet Sted, leveres den efterfölgende Fortegnelse (B), hvoraf det blandt Andet sees, hvilken fremragende Plads Holbæk og Aalborg Amter i saa Henseende indtage, da af de 244 slige Salg, som i hele Landet have fundet Sted, 116, altsaa næsten Halvdelen, forekomme i disse to Amter.

Tabel **A.**

Solgte til Fæsteren og hans nærmeste Slægt.	Fæstegaarde solgte til Selveiendom (1860 til 1869).						
	Antal.	Hartkorn.				Kjöbesum	Gjennemsnit pr. Td. Hrtk.
		Tdr.	Skp.	Fdk.	Alb.	Rdl.	Rdl.
Öerne	1027	5677	1	"	$2\frac{1}{2}$	7,988751	1407
Jylland	791	3094	7	1	$2\frac{1}{4}$	3,114410	1006
Kongeriget	1818	8772	"	2	$1\frac{3}{4}$	11,103161	1266
Solgte til Fremmede.							
Öerne	66	344	5	"	$1\frac{3}{4}$	675113	1959
Jylland	79	272	"	"	$1\frac{3}{4}$	318389	1170
Kongeriget	145	616	5	1	$\frac{1}{2}$	993502	1611

Tabel **B.** Fæstegaarde solgte til **Fremmede** (1860 til 1869).

	Til Selveiend.	Til Arvef.	Tilsammen.
Kjöbenhavns Amt	7	6	13
Frederiksborg	2	"	2
Holbæk	19	42	61
Sorö	9	7	16
Præstö	8	18	26
Maribo	8	"	8
Odense	2	"	2
Svendborg	11	3	15
Öerne	66	76	142
Hjörring Amt	8	3	11
Thisted	2	"	2
Aalborg	53	2	55
Viborg	3	5	8
Randers	10	6	16
Aarhus	2	1	3
Veile	"	"	"
Ringkjöbing	1	5	6
Ribe	"	1	1
Jylland	79	23	102
Ialt i Kongeriget	145	99	244

Fæstegaarde solgte til Arvefæste med Ret til at sælge og pants. (1860 til 1869).

Antal.	Hartkorn.				Kjöbesum (i Penge).	Kjöbesum indbef. Afgift og Rekognition.	Gjennemsnit pr. Td. Hrtk.
	Tdr.	Skp.	Fdk.	Alb.	Rdl.	Rdl.	Rdl.
1819	10664	4	3	¼	8,260507	14,467438	1357
260	1090	3	"	¼	897248	1,277368	1171
2079	11754	7	3	½	9,157755	15,744806	1339
76	317	4	3	¾	359146	601320	1893
23	89	4	2	1¼	96282	139046	1552
99	407	1	1	2	455428	740366	1818

Af de Fæstegaarde (ialt 244), der ere solgte til «Fremmede» (ɔ: ikke til Fæsteren selv eller hans Enke, Börn, Svigerbörn eller Pleiebörn) ere dog nogle solgte til sidstafdöde Fæsters Enkes nye Mand, og andre ere solgte med Samtykke af den fratrædende Fæster eller mod Aftægt til forrige Fæster.

Gjennemsnitsprisen pr. Td. Hartkorn af Fæstegaardene var imidlertid amtsviis betragtet ikke lidet forskjellig, hvad enten Gaarden blev solgt til Selveie eller til Arvefæste med Ret til at sælge og pantsætte. Prisen varierede i förste Tilfælde fra 1959 Rdl. (Svendborg Amt) til 608 Rdl. (Ringkjöbing Amt), i sidste Tilfælde fra 1989 Rdl. til 874 Rdl. pr. Td. Hartkorn (Yderpunkterne vare de samme). Den efterfölgende Tabel giver nærmere Oplysning om Gjennemsnitsprisen i hvert enkelt Amt for hele Aarrækken — at gaae ind paa Forskjellen af Priserne mellem Amterne i hvert enkelt Aar er befundet uhensigtsmæssigt af den ovenfor med Hensyn til Salgene af Selveiergaardene betegnede Grund.

Fæstegaarde solgte til **Selveiendom** i Aarene 1860 til 1869.

	Antal.	Hartkorn.	Samlet Kjöbesum.	Gjennemsnitspriis pr. Td. Hrtk.
		Tdr.	Rd.	Rd.
Kjöbenhavns Amt	38	227	362450	1598
Frederiksborg	71	371	449083	1211
Holbæk	149	694	973620	1402
Sorö	77	513	803950	1566
Præstö	143	759	1,174182	1546
Maribo	279	1750	1,992675	1139
Odense	160	874	1,273168	1457
Svendborg	176	834	1,634736	1959
Öerne . . .	1093	6022	8,663864	1439
Hjörring Amt	90	268	215929	805
Thisted	18	89	147020	1663
Aalborg	180	610	636242	1043
Viborg	69	297	277200	933
Randers	133	639	631170	988
Aarhus	93	415	400519	964
Veile	93	481	653734	1359
Ringkjöbing	14	46	28010	608
Ribe	180	522	442975	849
Jylland . .	870	3367	3,432799	1019
Ialt i Kongeriget . .	1963	9389	12,096663	1288

Rækkefölgen mellem Amterne, naar man sætter det Amt överst,

For Salgene til Selveiendom.

Svendborg Amt,	Maribo Amt,
Thisted,	Aalborg,
Kjöbenhavns,	Randers,
Sorö,	Aarhus,
Præstö,	Viborg,
Odense,	Ribe,
Holbæk,	Hjörring,
Veile,	Ringkjöbing.
Frederiksborg,	

Fæstegaarde solgte til **Arvefæste** med Ret til at sælge og pantsætte i Aarene 1860 til 1869.

	Antal.	Hartkorn.	Samlet Kjöbesum (indbef. den aarlige Afgift m. m.).	Gjennemsnitspriis pr. Td. Hrtk.
		Tdr.	Rd.	Rd.
Kjöbenhavns Amt	403	2885	3,035103	1052
Frederiksborg	7	30	52010	1720
Holbæk	565	2654	3,494004	1316
Sorö	164	1034	1,516282	1467
Præstö	500	3004	4,681386	1559
Maribo	81	468	639980	1367
Odense	76	372	588713	1583
Svendborg	99	535	1,061280	1985
Öerne . . .	1895	10982	15,068758	1372
Hjörring Amt	15	50	71223	1433
Thisted	4	12	12101	983
Aalborg	12	40	42451	1074
Viborg	39	130	129662	997
Randers	79	366	452361	1235
Aarhus	47	252	323450	1282
Veile	38	193	264599	1373
Ringkjöbing	38	104	90567	874
Ribe	11	33	30000	898
Jylland . .	283	1180	1,416414	1200
Ialt i Kongeriget . .	2178	12162	16,485172	1355

hvor Prisen har været höiest, bliver da følgende:

For Salgene til Arvefæste med Ret til at sælge og pantsætte.

Svendborg Amt,
Frederiksborg,
Odense,
Præstö,
Sorö,
Hjörring,
Veile,
Maribo,
Holbæk,
Aarhus Amt,
Randers,
Aalborg,
Kjöbenhavns,
Viborg,
Thisted,
Ribe,
Ringkjöbing.

Aarsagen til denne Forskjel i Gjennemsnitsprisen, naar Salget af Fæstegaardene skete til Selveiendom eller til Arvefæste med Ret til at sælge og pantsætte, er ikke let at udfinde; men det maa være paafaldende, at, f. Ex. Thisted Amt i den ene Række er Nr. 2 og i den anden Nr. 15, eller at Frederiksborg Amt i den förste Række er Nr. 9, i den anden er Nr. 2. At Hyppigheden af Salgene til Fremmede ikke har udövet nogen constant Indflydelse paa Höiden af Gjennemsnitspriserne, er allerede tidligere bemærket; ellers vilde f. Ex. Aalborg Amt, hvor disse Salg ere forekomne saa hyppigt, ikke være Nr. 11 i den ene og Nr. 12 i den anden Række.

Sammenligner man endvidere disse Rækkefölger med den lignende for Amterne efter Gjennemsnitspriserne, hvortil Selveiergaardene vare solgte pr. Td. Hartkorn, vil man ogsaa i denne Henseende finde en stor Uovereensstemmelse. Ved at kaste Blikket paa den pag. 48 opförte Rækkefölge af Amterne efter Salgsprisen pr. Td. Hartkorn af Selveiergaardene, vil man overbevise sig herom.

Thisted Amt, som med Hensyn til Fæstegaardes Salg til Selveiendom staaer næstöverst, er Nr. 13 i Rækken med Hensyn til Selveiergaardenes Priis pr. Td. Hartkorn, og Frederiksborg Amt, hvor en Td. Hartkorn Selveierjord betaltes dyrest, var först Nr. 9 i Rækken efter Prisen, som betaltes for Fæstegaarde, der solgtes til Selveiendom, hvorimod dette Amt hævdede den næstöverste Plads, naar Fæstet var solgt til Arvefæste med Ret til at sælge og pantsætte.

Men heller ikke til at oplyse Grunden til denne Uovereensstemmelse seer jeg mig istand.

Efterat have oplyst de Gjennemsnitspriser, for hvilke i Aarene 1860 til 1869 Selveier- og Fæstegaardene pr. Td. Hartkorn ere blevne solgte, paatrænger sig det Spörgsmaal, hvorledes disse Priser staae i Forhold til dem, der bleve givne for de i 1845 til 1849 solgte Eiendomme af samme Slags. Det vil nemlig erindres, at lignende Oplysninger, som nu ere fremskaffede efter Circulairet af 14de Juli 1870, for 20 Aar siden, efter to Circulairer af 17de October 1850 og 12te Marts 1851, bleve indhentede vedkommende de i 1845 til 1849 stedfundne Salg. Resultaterne af de dengang indhentede Oplysninger ere fremstil-

lede i 3 Afhandlinger af afdöde Professor Bergsöe, der paa den Tid forestod det statistiske Bureau, hvilke Afhandlinger under Overskrift: «Om den Priis, til hvilken en Tönde Selveierbondegaards Hartkorn i Tidsrummet 1845 til 1849 incl. i Almindelighed har været udbragt i Handel og Vandel», «Om den Indflydelse Jordbrugets Störrelse yttrer paa Hartkornets Priis» og «Om det Belöb af Fæstegods, som i Qvinqvenniet 1845 til 1849 er solgt til Eiendom, og om den Priis, til hvilken Fæstegods i Almindelighed er afhændet i bemeldte Tidsrum», findes i «Meddelelser fra det statistiske Bureau», 1ste Samling, pag. 63 til 94.

I den förste af disse Fremstillinger er Bornholm medtaget i den almindelige Oversigt, hvad jeg ikke har anseet for rigtigt at gjöre — jeg har derfor paany maattet beregne Salgene af Selveiergaardene i 1845 til 1849 som det er skeet for 1860 til 1869, for Bornholm særskilt. Herved bliver Gjennemsnitspriserne for disse Salg i det förstnævnte Tidsrum lidt höiere end det paa hiint Sted anförte.

Efterat denne Rectification er foretaget, stiller sig Gjennemsnitsprisen pr. Tönde Hartkorn for Selveiergaardene i 1845 til 1849 som följer:

Selveiergaarde.	Tilliggende.	Kjöbesum.	Gjennemsnitspriis pr. Td. H.
3218 Stk. Bönderg.	10070 Tdr. Hrtk.	9,870846 Rd.	980 Rd.
139 — större Eiend.	3004 — —	4,952780 —	1649 —
Tils. 3357 Stk. Selveierg.	13074 Tdr. Hrtk.	14,823626 Rd.	1134 Rd.

Det vil erindres, at i det sidste 10-aarige Tidsrum er solgt

		Kjöbesum.	Gjennemsnitspriis pr. Td. H.
9270 Selveiergaarde	31851 Tdr. Hrtk.	72,922274 Rd.	2289 Rd.

Omsætningen har altsaa i de 10 Aar (1860 til 1869) ikke blot været det Dobbelte af, hvad den var i de 5 Aar (1845 til 1849), men

de solgte Gaardes Antal har været . . 2,8 Gange större,
Antallet af de solgte Tönder Hartkorn 2,4 — —
Belöbet af Kjöbesummen . . . næsten 5 — —

og Gjennemsnitsprisen pr. Tönde Hartkorn har netop været 100 pCt. större end i det tidligere Tidsrum.

Men ligesom i den nærmeste Tid en betydelig Forskjel fandt Sted imellem Öerne og Jylland, saaledes var det ogsaa dengang. I Tidsrummet 1845 til 1849 solgtes:

paa Öerne 715 Selveiergaarde med 2786 Tdr. Hrtk. for 3,806709 Rd.
til Gjennemsnitspriis af 1366 Rd. pr. Td. Hartkorn,
67 större Gaarde med 1486 Tdr. Hrtk. for 2,407480 Rd.
til Gjennemsnitspriis af 1620 Rd. pr. Td. Hartkorn;
i Jylland 2503 Selveiergaarde med 7284 Tdr. Hrtk. for 6,064137 Rd.
til Gjennemsnitspriis af 833 Rd. pr. Td. Hartkorn,
72 större Gaarde med 1518 Tdr. Hrtk. for 2,545300 Rd.
til Gjennemsnitspriis af 1677 Rd. pr. Td. Hartkorn;

der blev altsaa ogsaa dengang solgt langt flere Selveiergaarde i Jylland end paa Öerne, men kun til en Gjennemsnitspriis pr. Td. Hartkorn, der var omtrent 60 pCt. af Prisen paa Öerne. For de större Gaarde var derimod Prisen pr. Td. Hartkorn i Jylland endog ubetydeligt höiere end paa Öerne. De samme Forhold fandt, som det er viist, i det Væsentlige Sted i de sidste 10 Aar; ogsaa i disse er der solgt langt flere Selveiergaarde paa 1 til 12 Tdr. Hartkorn i Jylland end paa Öerne, men til en Gjennemsnitspriis pr. Td. Hartkorn, der differerede omtrent 70 pCt. Vel var Prisen for de större Eiendomme i det Hele lidt större paa Öerne end i Jylland, 2992 Rdl. mod 2837 Rdl.; men for de allerstörste Eiendomme paa over 30 Tdr. Hartkorn var dog, som i den tidligere Periode, Gjennemsnitsprisen lidt större i Jylland end paa Öerne (3113 Rdl. mod 3044 Rdl.).

Gaaer man videre frem i Sammenligningen mellem dengang og nu, vil man finde den samme Overeensstemmelse i næsten alle Forhold; Gjennemsnitsprisernes Fluctuation fra Aar til Aar, fra Amt til Amt og efter Gaardenes forskjellige Störrelser var dengang ligesom i Tidsrummet 1860 til 1869. Men hermed vilde det egentlige Spörgsmaal — hvorledes Gjennemsnitsprisen pr. Td. Hartkorn har forandret sig i de sidste 20 Aar — ikke være besvaret. At sammenligne en 5-aarig Periode med en 10-aarig er ikke correct, og imellem 1845 til 1849 og 1860 til 1864 ligge ikke 20, men ikkun 15 Aar. Jeg har derfor anseet det for rigtigt at oplöse Perioden 1860 til 1869

i 2 Dele (1860 til 1864 og 1865 til 1869) og at sammenligne det sidste 5-aarige Tidsrum med det ligeledes 5-aarige Tidsrum for 20 Aar siden — 1845 til 1849.

I Tidsrummet 1865 til 1869 solgtes af Selveiergaarde:

Antal.	Tilliggende.	Kjöbesum.	pr. Td. Hartk.
5403	18244 Tdr. Hartk.	43,161562 Rdl.	2366 Rdl.

mod i Tidsrummet 1845 til 1849:

3357	13074 Tdr. Hartk.	14,823626 —	1134 —

Gjennemsnitsprisen pr. Td. Hartkorn var altsaa i det Hele 109 pCt. höiere i 1865 til 1869 end for 20 Aar siden.

Fortsætter man Sammenligningen, og tager man Öerne og Jylland hver for sig, kommer man til følgende Resultat:

Paa Öerne solgtes:

i Aarene	Antal.	Tdr. Hartk.	Kjöbesum.	pr. Td. Hartk.
1865—69	1621	6788	19,592866 Rdl.	2886 Rdl.
1845—49	782	4272	6,214189 —	1455 —

I Jylland solgtes:

1865—69	3782	11456	23,568696 —	2057 —
1845—49	2575	8802	8,609437 —	978 —

Medens altsaa Selveiergaardenes Priis pr. Td. Hartkorn i det Hele fra 1845 til 1849 til 1865 til 1869 var stegen 109 pCt., var den for Öernes Vedkommende ikkun tiltagen med 98 pCt., men for Jyllands Vedkommende med 110 pCt.

At Gjennemsnitsprisen imidlertid i begge Tidsrum varierede ikke lidt fra Aar til Aar behöver neppe at bemærkes; dog vil det ikke være uinteressant at see, hvilken Indflydelse Begivenhederne i 1848 havde havt paa dem, ligesom det af Tabellen, Side 47, fremgaaer, hvorledes Begivenhederne i 1863 og 1864 havde virket paa Priserne, saa at disse i Aaret 1865 i det Hele vare ikke ubetydeligt lavere (over 10 pCt.) end Gjennemsnittet for 1865 til 1869. At disse Virkninger fremtraadte stærkere i Jylland end paa Öerne, kan ikke overraske — det vil tydeligt fremgaae af de følgende Tabeller.

i Aaret	Gjennemsnitspriis paa Öerne.	i Jylland.
1865	2646 Rdl.	1806 Rdl.
1866	2640 —	1851 —
1867	2713 —	1975 —
1868	3073 —	2220 —
1869	3288 —	2324 —
1865—69	2886 Rdl.	2057 Rdl.
1845	1307 Rdl.	727 Rdl.
1846	1419 —	789 —
1847	1432 —	961 —
1848	1437 —	916 —
1849	1207 —	706 —
1845—49	1366 Rdl.	833 Rdl.

Det maa herved dog bemærkes, at de for den sidste Periodes enkelte Aar anförte Gjennemsnitspriser kun vedkomme de solgte Selveiergaarde fra 1—12 Tdr. Hartkorn, da man i hiin Afhandling har undladt Aar for Aar at beregne Gjennemsnitsprisen ogsaa for de solgte större Gaarde[1]); den har derfor i ethvert Aar været lidt större end den her anförte. Det har imidlertid mindre at betyde her, hvor det mere kommer an paa at constatere Prisens Forskjellighed i de enkelte Aar; og desuden maa det ikke oversees, at Antallet af de i 1845 til 1849 solgte Selveiergaarde vare 3218, for hvilke der betaltes henved 10 Millioner Rdl., medens Antallet af de solgte större Eiendomme kun var 139, hvis Kjöbesum belöb sig til omtrent 5 Millioner. Hvorledes Omsætningen aftog i 1849 som Følge af Krigsbegivenhederne turde endnu være værdt at bemærke. I 1847 vare paa Öerne solgte 212 Selveiergaarde og i Jylland 643, i 1849 solgtes respective kun 126 og 313. Noget Lignende fandt Sted ifölge Begivenhederne i 1864. Der var i 1863

[1]) Statistiske Meddelelser, Förste Samling, pag. 84. Den af Forf. anförte Grund hertil maa jeg lade staae ved sit Værd.

solgt 878 Selveiergaarde, 266 paa Öerne, 612 i Jylland; i 1864 solgtes kun 530 saadanne Eiendomme, respective 194 og 336.

Gaaer man over til at sammenligne Gjennemsnitsprisen i de enkelte Amter i begge de omhandlede Perioder, kommer man til følgende Rækkefölger:

1845—1849.	1865—1869.
Kjöbenhavns Amt,	Frederiksborg Amt,
Svendborg,	Kjöbenhavns,
Odense,	Svendborg,
Veile,	Odense,
Holbæk,	Veile,
Frederiksborg,	Sorö,
Aarhus,	Holbæk,
Maribo,	Aarhus,
Sorö,	Præstö,
Præstö,	Maribo,
Ribe,	Randers,
Viborg,	Ribe,
Thisted,	Thisted,
Randers,	Hjörring,
Aalborg,	Viborg,
Hjörring,	Aalborg,
Ringkjöbing.	Ringkjöbing.

Der finder ikke saa lidt Afvigelse Sted mellem disse to Rækker. Frederiksborg Amt, som i den sidste Række staaer överst, indtager i den förste Række kun den 6te Plads. Men det maa ikke oversees, at Antallet af Salgene, som i 1845 til 1849 fandt Sted i de enkelte Amter, for Fleres Vedkommende kun var meget ringe (saaledes i disse 5 Aar kun ialt 18 Selveiergaarde i Holbæk Amt) og at derfor Tilfældigheder her kunne have havt en utilbörlig Indflydelse.

Det er tidligere viist, hvilken Indflydelse de solgte Selveiergaardes Störrelse i 1860 til 1869 havde paa deres Gjennemsnitspriis pr. Td. Hartkorn. Betragter man den anden Halvdeel af denne Periode for sig, kommer man til samme Resultat.

I 1865 til 1869 var Gjennemsnitsprisen pr. Tönde Hartkorn

	paa Öerne.	i Jylland.	i det Hele.
fra 1 til 2 Tdr.	3174 Rd.	1958 Rd.	2228 Rd.
— 2 - 4 —	2899 —	1718 —	2054 —
— 4 - 8 —	2661 —	2043 —	2333 —
— 8 -12 —	2908 —	2409 —	2681 —
— 12 -20 —	3226 —	2702 —	2892 —
over 20 —	3164 —	3181 —	3173 —

Dette stemmer, som det var at forudsee, paa det Nærmeste med Forholdene i saa Henseende i den hele Periode af 1860 til 1869.

Vil man nu sammenligne, hvilken Indflydelse Selveiergaardenes Störrelse har havt paa deres Salgspriis pr. Td. Hartkorn i disse to Tidsrum, maa det först bemærkes, at der i den tidligere Fremstilling er fulgt en anden Klassification af Gaardene efter Hartkornets Störrelse end den, som jeg af flere overveiende Grunde har troet at burde lægge til Grund ved Ordningen og Bearbeidelsen af det nu foreliggende Materiale. Men dette hindrer dog ikke i at man fuldkomment kan erkjende, at det ogsaa for 20 Aar siden var Tilfældet, at Gaardene paa 1 til 2 Tdr. Hartkorn betaltes forholdsviis höiere end de derpaa följende Klasser, og at med denne Undtagelse Gaardenes Gjennemsnitspriis pr. Td. Hartkorn steg med det tilliggende Hartkorns Störrelse, dog at Prisen af de allerstörste Eiendomme var under den, som gaves for Gaardene paa 12 til 25 Tdr. Hartkorn. Af disse solgtes imidlertid saa faa (36 ialt) i hele Femaaret, at der ikke kan lægges stor Vægt paa denne Afvigelse.

Gjennemsnitsprisen pr. Td. Hartkorn af Selveiergaardene var i 1845 til 1849:

	paa Öerne.	i Jylland.	i det Hele.
Gaardene fra 1 til 2 Tdr. Hartk.	1500 Rdl.	790 Rdl.	919 Rdl.
— - 2 - 4 —	1278 —	715 —	812 —
— - 4 - 6 —	1336 —	770 —	934 —
— - 6 - 12 —	1389 —	1180 —	1277 —
— - 12 - 25 —	1882 —	1763 —	1819 —
— over 25 —	1317 —	1551 —	1428 —

Den saaledes opstillede Sammenligning mellem Priserne paa Selveiergaardene klasseviis bekræfter hvad ovenfor er viist, at Gjen-

nemsnitspriserne pr. Td. Hartkorn i de sidste 20 Aar er stegen over 100 pCt.

Hvorledes forholder det sig nu med Fæstegaardenes Salg, sammenlignet med Salgene i 1845 til 1849, altsaa for 20 Aar siden?

I hiint Femaar solgtes 1000 Fæstegaarde med 4614 Tdr. Hartkorn; til Selveiendom 588 med 2440 Tdr. Hartkorn, til Arvefæste med Ret til at sælge og pantsætte 412 Gaarde med 2174 Tdr. Hartk.

I 1865 til 1869 blev der ialt solgt 2420 Fæstegaarde med 12880 Tdr. Hartkorn — 1042 Gaarde med 5147 Tdr. Hartkorn til Selveie og 1378 Gaarde med 7733 Tdr. Hartkorn til Arvefæste med Ret til at sælge og pantsætte.

Gjennemsnitsprisen for de solgte Fæstegaarde var i 1845—49:

	paa Öerne.	i Jylland.	i det Hele.
til Selveie	743 Rdl.	503 Rdl.	546 Rdl.
til Arvefæste med Ret til at sælge og pantsætte .	756 —	502 —	677 —

Gjennemsnitsprisen for de solgte Fæstegaarde var i 1865—69:

	paa Öerne.	i Jylland.	i det Hele.
til Selveie	1498 Rdl.	1097 Rdl.	1361 Rdl.
til Arvefæste med Ret til at sælge og pantsætte .	1388 —	1278 —	1379 —

Sammenligner man disse Gjennemsnitspriser, viser det sig, at ogsaa disse i de sidste 20 Aar i det Hele ere stegne over 100 pCt. Fæstegodset, som er gaaet over til Selveie, er endog i det Hele steget i Priis 150 pCt.; men herved maa det ikke oversees, at af Fæstegaardene, som i 1845 til 1849 solgtes til Selveiendom, laae kun 77 paa Öerne og 511 i Jylland, og Gaardene i denne Landsdeel solgtes som nu langt billigere end paa Öerne. Prisen paa Fæstegodset, der i disse Aar solgtes til Arvefæste med Ret til at sælge og pantsætte, var derimod langt höiere i det Hele end Prisen paa hiint (677 Rdl. mod 546 Rdl.); men af de til Arvefæste solgte Fæstegaarde laae ogsaa 254 paa Öerne og kun 158 i Jylland. Gjennemsnitsprisen paa de Gaarde, der bleve solgte til Arvefæste med Ret til at sælge og pantsætte, var derfor omtr. 25 pCt. höiere end Prisen paa de Gaarde, der vare blevne solgte til Selveie, og

disse Gaardes Gjennemsnitspriis var pr. Td. Hartkorn heller ikke over 100 pCt. höiere i 1865 til 1869 end i 1845 til 1849.

At den störste Deel af Fæstegaardene ogsaa dengang som nu bleve solgte til Fæsterne selv eller deres nærmeste Paarörende, behöver neppe at bemærkes. Dog vare Salgene til Fremmede dengang noget hyppigere end nu. Af 1000 Fæstegaarde, der vare solgte i 1845 til 1849, bleve 98 eller 10 pCt. solgte til Fremmede; det vil erindres, at i den os nærmeste Tid bleve kun 244 af 4141 eller knap 6 pCt. af det hele Antal solgt til Fremmede. Hvorvidt Salgene til Fremmede, hvorved i 1845 til 1849 i Gjennemsnit var blevet betalt 943 Rdl. pr. Td. Hartkorn, har havt Indflydelse paa Gjennemsnitspriserne i det Hele i denne Periode, kan ikke oplyses, da der ikke findes nogen Angivelse om, hvormange af disse Salg skete til Selveie, og hvormange til Arvefæste, og heller ikke om hvormange af disse Salg fandt Sted paa Öerne og hvormange i Jylland.

Heller ikke kan det oplyses for Perioden 1845 til 1849, hvorledes Priserne fluctuerede fra Aar til Aar og hvorledes Salgene fordeelte sig paa de forskjellige Amter. Alt hvad i saa Henseende er angivet indskrænker sig til en Opgivelse om Antallet af Fæstegaardene og deres tilliggende Hartkorn, der i hvert Aar bleve solgte paa Öerne og i Jylland. Denne Opgivelse findes i nedenstaaende Tabel (jfr. Meddelelser fra det statistiske Bureau, 1ste Samling, pag. 88).

Salg af Fæstegaarde.

Aar.	Paa Öerne:						I Jylland:					
	til Selveiend.		til Arvefæste.		Tilsammen.		til Selveiend.		til Arvefæste.		Tilsammen.	
	Antal Gaarde.	Hartk. Tdr.	Antal Gaarde.	Hartk. Tdr.	Antal Gaarde.	Hartk. Tdr.	Antal Gaarde.	Hartk. Tdr.	Antal Gaarde.	Hartk. Tdr.	Antal Gaarde.	Hartk. Tdr.
1845	10	50	50	314	60	364	99	377	55	203	154	580
1846	16	91	60	366	76	457	71	274	24	118	95	392
1847	17	88	51	319	68	407	183	809	38	186	221	995
1848	16	99	51	292	67	391	87	303	24	101	111	404
1849	18	103	42	210	60	313	71	246	17	65	88	311
Ialt	77	431	254	1501	331	1932	511	2009	158	673	669	2682

Det sees heraf, at der i det Hele af Fæstegaarde solgtes:

i 1845	214	Gaarde	med	944	Tdr.	Hartkorn.
- 1846	171	—	—	849	—	—
- 1847	289	—	—	1402	—	—
- 1848	178	—	—	795	—	—
- 1849	148	—	—	624	—	—
Tilsammen .	1000	Gaarde	med	4614	Tdr.	Hartkorn.

Derimod solgtes i det Hele i hvert Aar af Perioden 1865 til 1869:

	til Selveie.		til Arvefæste.		i det Hele.	
i Aaret	Fæsteg.	Tdr. Hrtk.	Fæsteg.	Tdr. Hrtk.	Fæsteg.	Tdr. Hrtk.
1865	122	med 506	366	med 2374	488	med 2880
1866	235	— 1131	257	— 1487	492	— 2618
1867	263	— 1347	210	— 1194	473	— 2541
1868	220	— 1182	343	— 1673	563	— 2855
1869	202	— 981	202	— 1005	404	— 1986
Tils.	1042	med 5147	1378	med 7733	2420	med 12880

Gjennemsnitsprisen pr. Td. Hartkorn varierede i disse 5 Aar som følger:

	paa Öerne		i Jylland	
i Aaret	solgt til Selveie.	til Arvefæste.	solgt til Selveie.	til Arvefæste.
1865	1543 Rdl.	1156 Rdl.	1093 Rdl.	1298 Rdl.
1866	1484 —	1498 —	989 —	1266 —
1867	1374 —	1586 —	1120 —	1417 —
1868	1488 —	1389 —	1111 —	1166 —
1869	1687 —	1549 —	1221 —	1373 —
I Gjennemsnit	1498 Rdl.	1388 Rdl.	1097 Rdl.	1278 Rdl.

Hvorledes disse Salg have fordeelt sig paa de forskjellige Amter, derom giver den følgende Tabel den fornödne Oplysning.

Fæstegaarde solgte til **Selveiendom** i Aarene 1865 til 1869.

	Antal.	Hartkorn.	Kjöbesum.	Gjennemsnitspriis pr. Td. Hrtk.
		Tdr.	Rd.	Rd.
Kjöbenhavns Amt	21	139	238675	1716
Frederiksborg	14	83	137310	1641
Holbæk	79	390	562774	1444
Sorö	48	293	494850	1686
Præstö	90	473	783750	1657
Maribo	169	1044	1,169808	1121
Odense	83	454	718487	1584
Svendborg	112	518	980429	1893
Öerne . . .	616	3394	5,086083	1498
Hjörring Amt	28	77	72155	941
Thisted	10	51	79500	1569
Aalborg	102	354	380060	1073
Viborg	32	142	151450	1063
Randers	85	421	410200	975
Aarhus	43	186	196300	1053
Veile	67	350	478594	1369
Ringkjöbing	7	23	12105	524
Ribe	52	149	142550	960
Jylland . .	426	1753	1,922914	1097
Ialt i Kongeriget.	1042	5147	7,008997	1361

Af 100 Fæstegaarde, som vare solgte i 1865 til 1869, afhændedes 56,9 til Arvefæste og 43,1 til Selveiendom — i Perioden 1845 til 1849 solgtes derimod af 100 Fæstegaarde 58,8 til Selveie og kun 41,2 til Arvefæste med Ret til at sælge og pantsætte. Denne Uovereensstemmelse hidrører fra, at i Perioden 1865 til 1869 fandt 76,3 pCt. af samtlige Salg af Fæstegaardene Sted paa Öerne og i Perioden 1845 til 1849 skete kun 33,1 pCt. af Fæstegaardenes Salg paa Öerne, og der synes man fortrinsviis at ville sælge til Arvefæste med Ret til at sælge og pantsætte. Man skulde troe, at

Fæstegaarde solgte til **Arvefæste** i Aarene 1865 til 1869.

	Antal.	Hartk	Kjöbesum.	Kjöbesum incl. Afgift m. m.	Gjennemsnitspriis pr. Td. Hrtk.
		Tdr.	Rd.	Rd.	Rd.
Kjöbenhavns Amt	211	1538	774219	1,573402	1023
Frederiksborg	"	"	"	"	"
Holbæk	382	1740	1,228196	2,247363	1292
Sorö	144	918	821861	1,339313	1459
Præstö	343	2095	1,946400	3,307242	1579
Maribo	42	235	197903	332911	1419
Odense	50	224	254259	360246	1610
Svendborg	59	342	506292	681696	1990
Öerne . . .	1231	7092	5,729130	9,842173	1388
Hjörring Amt	14	48	45915	68023	1431
Thisted	4	12	9376	12101	983
Aalborg	9	29	27976	33576	1147
Viborg	8	36	42300	47175	1314
Randers	13	58	56059	88609	1518
Aarhus	40	221	200925	284675	1287
Veile	27	145	150170	204295	1409
Ringkjöbing	29	85	51068	73678	869
Ribe	3	7	5193	7693	1087
Jylland . .	147	641	588982	819825	1278
ialt i Kongeriget . .	1378	7733	6,318112	10,661998	1379

Frygten for en Forringelse af Pengenes Værdi i Tidens Löb, og at derfor Tilböieligheden til at sikkre sig sin Kapitals Forrentning igjennem en fortsat Afgift i Korn, var större hos Öeboerne end hos Jyderne. Det er ellers vanskeligt at forklare sig, hvorfor Salgene til Arvefæste med Ret til at sælge og pantsætte finde forholdsviis langt hyppigere Sted paa Öerne end i Jylland, hvor Salg af Fæstegaarde til Selveie finder langt hyppigere Sted end til Arvefæste med Ret til at sælge og pantsætte.

Men der er vistnok endnu Adskilligt tilbage, om hvilket Forklaring

kunde önskes, f. Ex. hvoraf det kommer, at Salgene til Selveiendom og til Arvefæste med Ret til at sælge og pantsætte variere i de enkelte Aar saa betydeligt, baade absolut og relativt; jeg maa imidlertid tilstaae, at jeg ikke seer mig istand til at give nogen Forklaring herom, og at jeg er fristet til at sætte dette og forskjelligt Andet, der forekommer mig uforklarligt, paa Tilfældighedernes Regning.

Det statistiske Bureau, i Juni 1871.

C. N. David.

Tabeller

angaaende

Salg af Selveiergaarde og Fæstegaarde i Aarene 1860 til 1869.

(Tillæg til Afhandlingen om Salg af Selveier- og Fæstegaarde i Aarene 1860 til 1869.)

---

1) Oversigt over Antallet af de i hvert af Aarene 1860 til 1869 solgte **Selveiergaarde,** til hvilke der enten intet Fæstegods eller i alt Fald kun et Beløb af under 10 Tdr. Hartkorn hörte, og som ere blevne solgte til Andre end Afhænderens Börn og Svigerbörn, — samt Oversigt over disse Gaardes Tilliggende af Hartkorn og over Kjöbesummen.

2) Oversigt over Antallet af de **Fæstegaarde,** der i hvert af Aarene 1860 til 1869 ere blevne solgte **til Selveiendom,** samt over Gaardenes Tilliggende af Hartkorn og over Kjöbesummen.

3) Oversigt over Antallet af de **Fæstegaarde,** der i hvert af Aarene 1860 til 1869 ere blevne solgte til **Arvefæste, med Ret til at sælge og pantsætte,** samt over Gaardenes Tilliggende af Hartkorn og over Kjöbesummen.

1) Oversigt over de i hvert af Aarene 1860 til 1869 afhændede

Aar:	Landsdelene.	Gaarde fra 1—2 Tdr. Hartkorn.					
		Antal.	Hartkorn.				Kjöbesum.
			Tdr.	Sk.	Fk.	Alb.	Rdlr.
1860 . . .	Öernes Amter	63	89	3	3	2	259147
	Jyllands —	265	382	2	"	" 3/4	644152
	Hele Kongeriget. . . .	328	471	5	3	2 3/4	903299
1861 . . .	Öernes Amter	53	78	4	1	" 3/4	222386
	Jyllands —	256	373	"	3	1 3/4	680290
	Hele Kongeriget. . . .	309	451	5	"	2 1/2	902676
1862 . . .	Öernes Amter	78	114	4	1	1 3/4	318868
	Jyllands —	314	445	3	"	2 3/4	797313
	Hele Kongeriget. . . .	392	559	7	2	1 1/2	1,116181
1863 . . .	Öernes Amter	97	134	1	2	1 3/4	460273
	Jyllands —	273	384	6	1	2	715898
	Hele Kongeriget. . . .	370	519	"	"	" 3/4	1,176171
1864 . .	Öernes Amter	70	98	4	2	2 3/4	295137
	Jyllands —	143	210	6	2	1	309938
	Hele Kongeriget. . . .	213	309	3	1	" 3/4	605075
1865 . . .	Öernes Amter	78	106	3	2	1 1/2	300490
	Jyllands —	259	373	"	3	2 3/4	607799
	Hele Kongeriget. . . .	337	479	4	2	1 1/4	908289
1866 . . .	Öernes Amter	96	134	3	3	" 3/4	407898
	Jyllands —	344	491	1	3	1 1/2	874417
	Hele Kongeriget. . . .	440	625	5	2	2 1/4	1,282315
1867 . . .	Öernes Amter	113	165	2	1	" 3/4	498518
	Jyllands —	343	495	2	3	1 3/4	922851
	Hele Kongeriget. . . .	456	660	5	"	2 1/2	1,421369
1868 . . .	Öernes Amter	91	129	"	1	"	443107
	Jyllands —	380	537	"	2	2 3/4	1,172305
	Hele Kongeriget. . . .	471	666	"	3	2 3/4	1,615412
1869 . . .	Öernes Amter	110	156	3	1	2	545323
	Jyllands —	364	524	5	1	1 1/2	1,163124
	Hele Kongeriget. . . .	474	681	"	3	" 1/2	1,708447

Selveiergaarde i Kongeriget (Bornholm undtagen).

Gaarde fra 2—4 Tdr. Hartkorn.						Gaarde fra 4—8 Tdr. Hartkorn.						Gaarde fra 8—12 Tdr. Hartkorn.					
Antal.	Hartkorn.				Kjöbesum.	Antal.	Hartkorn.				Kjöbesum.	Antal	Hartkorn.				Kjöbesum.
	Tdr.	Sk.	Fk.	Alb.	Rdlr.		Tdr.	Sk.	Fk.	Alb.	Rdlr.		Tdr.	Sk.	Fk.	Alb.	Rdlr.
67	190	1	1	"	418672	62	345	3	3	2½	810994	20	182	4	1	2	405143
200	557	5	2	"	834921	74	393	7	1	"¼	668429	8	75	5	2	"¾	211500
267	747	6	3	"	1,253593	136	739	3	"	2¾	1,479423	28	258	1	3	2¾	616643
66	182	3	1	1½	462730	69	401	3	2	2	897673	11	104	7	2	2¼	269975
187	520	5	3	"	793926	81	452	6	1	"¾	880106	13	119	4	3	1½	235100
253	703	1	"	1½	1,256656	150	854	1	3	2¾	1,777779	24	224	4	2	"¾	505075
77	210	2	3	2¼	543041	64	367	"	3	1¼	828879	20	195	6	3	1	606163
225	623	2	3	"	967976	98	516	7	2	"½	944155	20	187	4	3	"¾	505993
302	833	5	2	2¼	1,511017	162	884	"	1	1¾	1,773034	40	383	3	2	1¾	1,112156
84	240	3	3	"¾	640652	59	329	2	"	1½	765498	16	152	2	2	"¼	422932
212	588	5	"	2¼	1,069888	87	468	2	3	2¼	919018	19	177	6	1	2¼	537170
296	829	1	"	"	1,710540	146	797	5	"	"¾	1,684516	35	330	"	3	2½	960102
55	153	3	3	1½	397229	49	276	5	2	1½	704533	13	121	7	2	1	313562
125	342	4	1	1¼	580895	59	317	2	2	1	519084	4	42	1	1	1¼	137100
180	496	"	"	2¾	978124	108	594	"	"	2½	1,223617	17	164	"	3	2¼	450662
69	196	"	1	"¾	515141	64	364	4	3	"¾	872168	16	152	1	3	"	396981
224	626	3	"	"¼	958581	80	421	1	1	2	838665	11	103	2	1	1¼	252600
293	822	3	1	1	1,473722	144	785	6	"	2¾	1,710833	27	255	4	"	1¼	649581
103	293	6	1	1¼	767020	82	440	4	2	"¼	1,070431	24	237	4	1	1¾	596970
278	757	5	2	1½	1,126459	112	611	7	1	1½	1,138988	18	175	6	1	"½	398347
381	1051	3	3	2¾	1,893479	194	1052	3	3	1¾	2,209419	42	413	2	2	2¼	995317
120	342	5	"	"½	957735	94	544	2	2	2¾	1,330220	19	194	1	2	1	597834
306	848	5	"	"¾	1,432810	123	671	1	2	"¾	1,323082	22	203	7	3	1¼	487547
426	1191	2	"	1¼	2,390545	217	1215	4	1	"½	2,653302	41	398	1	1	2¼	1,085381
137	390	3	3	"¾	1,189695	109	623	6	1	"¼	1,793590	21	206	6	1	2¼	645383
291	792	3	"	2	1,542571	108	577	2	3	2½	1,255592	21	198	1	2	"½	497706
428	1182	6	3	2¾	2,732266	217	1201	1	"	2¾	3,049182	42	404	7	3	2¾	1,143089
111	306	4	"	"	1,004053	98	560	3	"	2½	1,675052	16	150	6	"	2¼	501268
298	828	4	1	2	1,560826	111	593	4	1	"½	1,318761	13	107	2	2	1¼	263577
409	1135	"	1	2	2,564879	209	1153	7	2	"	2,993813	29	258	"	3	"½	764845

Fortsættelse af Oversigten over de i hvert af Aarene 1860 til 1869

Aar:	Landsdelene.	Gaarde fra 12-20 Tdr. Hartkorn.						Gaarde fra 20-30 Tdr. Hartkorn.					
		Antal.	Hartkorn.				Kjöbesum.	Antal.	Hartkorn.				Kjöbesum.
			Tdr.	Sk.	Fk.	Alb.	Rdlr.		Tdr.	Sk.	Fk.	Alb.	Rdlr.
1860	Öernes Amter . . .	10	155	"	"	$2\frac{3}{4}$	449651	1	20	2	2	"	80000
	Jyllands — . . .	2	30	1	3	2	70050	8	206	4	3	$"\frac{3}{4}$	518100
	Hele Kongeriget. .	12	185	2	"	$1\frac{3}{4}$	519701	9	226	7	1	$"\frac{3}{4}$	598100
1861	Öernes Amter . . .	3	45	7	1	$2\frac{1}{4}$	97255	3	71	"	1	$2\frac{1}{2}$	132250
	Jyllands — . . .	6	90	7	"	$2\frac{1}{4}$	286403	3	66	2	3	$1\frac{3}{4}$	172500
	Hele Kongeriget. .	9	136	6	2	$1\frac{1}{2}$	383658	6	137	3	1	$1\frac{1}{4}$	304750
1862	Öernes Amter . . .	4	65	7	"	2	171000	4	103	2	1	$"\frac{3}{4}$	343093
	Jyllands — . . .	12	176	6	3	$2\frac{3}{4}$	437827	2	43	4	3	$"\frac{1}{4}$	164000
	Hele Kongeriget. .	16	242	6	"	$1\frac{3}{4}$	608827	6	146	7	"	1	507093
1863	Öernes Amter . . .	6	93	7	3	$1\frac{3}{4}$	244708	3	64	5	2	$"\frac{1}{4}$	195067
	Jyllands — . . .	15	225	7	1	$"\frac{3}{4}$	596200	3	73	3	3	$"\frac{1}{4}$	175000
	Hele Kongeriget. .	21	319	7	"	$2\frac{1}{2}$	840908	6	138	1	1	$"\frac{1}{2}$	370067
1864	Öernes Amter . . .	2	30	7	3	$2\frac{1}{2}$	76000	2	47	"	1	2	127300
	Jyllands — . . .	3	42	7	2	$2\frac{3}{4}$	118500	1	25	"	3	$1\frac{3}{4}$	68000
	Hele Kongeriget. .	5	73	7	2	$2\frac{1}{4}$	194500	3	72	1	1	$"\frac{3}{4}$	195300
1865	Öernes Amter . . .	5	69	7	1	$"\frac{1}{4}$	191417	3	73	4	2	$1\frac{1}{4}$	229136
	Jyllands — . . .	8	118	5	"	$1\frac{1}{2}$	217000	4	102	2	3	$1\frac{3}{4}$	276700
	Hele Kongeriget. .	13	188	4	1	$1\frac{3}{4}$	408417	7	175	7	2	"	505836
1866	Öernes Amter . . .	5	76	4	3	2	196020	6	134	5	3	1	418468
	Jyllands — . . .	10	149	7	2	$1\frac{3}{4}$	486180	1	22	6	"	$1\frac{1}{2}$	66000
	Hele Kongeriget. .	15	226	4	2	$"\frac{3}{4}$	682200	7	157	3	3	$2\frac{1}{2}$	484468
1867	Öernes Amter . . .	4	62	7	3	$2\frac{1}{4}$	170764	2	48	6	3	$2\frac{1}{4}$	129400
	Jyllands — . . .	9	146	1	"	2	463250	1	22	"	3	2	85000
	Hele Kongeriget. .	13	209	1	"	$1\frac{1}{4}$	634014	3	70	7	3	$1\frac{1}{4}$	214400
1868	Öernes Amter . . .	8	121	"	"	1	443534	1	20	6	1	2	70000
	Jyllands — . . .	10	139	7	2	$"\frac{1}{2}$	323800	6	148	5	"	$1\frac{1}{2}$	462058
	Hele Kongeriget. .	18	260	7	2	$1\frac{1}{2}$	767334	7	169	3	2	$"\frac{1}{2}$	532058
1869	Öernes Amter . . .	8	136	5	3	$"\frac{1}{4}$	505500	2	51	5	"	$1\frac{1}{2}$	176950
	Jyllands — . . .	18	265	5	3	"	726100	2	52	4	3	$"\frac{1}{2}$	142000
	Hele Kongeriget. .	26	402	3	2	$"\frac{1}{4}$	1,231600	4	104	1	3	2	318950

afhændede Selveiergaarde i Kongeriget (Bornholm undtagen).

Gaarde paa 30 Tdr. Htk. og derover.						Samtlige Gaarde.						Gjennemsnitspriis pr. 1 Td. Hartkorn.		Aar:
Antal.	Hartkorn.				Kjöbesum.	Antal.	Hartkorn.				Kjöbesum.			
	Tdr.	Sk.	Fk.	Alb.	Rdlr.		Tdr.	Sk.	Fk	Alb.	Rdlr.		Rdlr.	
1	42	3	3	1¼	106000	224	1025	4	"	1½	2,529607	Öerne . . .	2467	1860
3	105	6	2	2¾	226000	560	1752	1	3	1¼	3,173152	Jylland . .	1811	
4	148	2	2	1	332000	784	2777	5	3	2¾	5,702759	Kongeriget	2053	
"	"	"	"	"	"	205	884	2	3	2¼	2,082269	Öerne . . .	2355	1861
2	75	"	3	1¼	142709	548	1698	4	3	"¼	3,191034	Jylland . .	1879	
2	75	"	3	1¼	142709	753	2582	7	2	2½	5,273303	Kongeriget	2041	
"	"	"	"	"	"	247	1057	"	2	"	2,811044	Öerne . . .	2659	1862
4	142	6	"	2½	481500	675	2136	4	1	"½	4,298764	Jylland . .	2012	
4	142	6	"	2½	481500	922	3193	4	3	"½	7,109808	Kongeriget	2226	
1	36	4	3	2½	118632	266	1051	4	1	2¾	2,847762	Öerne . . .	2708	1863
3	204	1	3	"¼	683000	612	2123	1	3	1	4,696174	Jylland . .	2212	
4	240	6	2	2¾	801632	878	3174	6	1	"¾	7,543936	Kongeriget	2376	
3	134	6	3	2	372128	194	863	5	"	1¼	2,285889	Öerne . . .	2647	1864
1	33	5	1	2¾	111500	336	1014	4	3	2¾	1,845017	Jylland . .	1818	
4	168	4	1	1¾	483628	530	1878	2	"	1	4,130906	Kongeriget	2199	
1	33	2	1	2¼	130000	236	996	"	3	"¾	2,635333	Öerne . . .	2646	1865
"	"	"	"	"	"	586	1744	7	3	"½	3,151345	Jylland . .	1806	
1	33	2	1	2¼	130000	822	2741	"	2	1¼	5,786678	Kongeriget	2111	
4	203	2	3	1½	559000	320	1521	"	2	2½	4,015807	Öerne . . .	2640	1866
"	"	"	"	"	"	763	2209	2	3	2¼	4,090391	Jylland . .	1851	
4	203	2	3	1½	559000	1083	3730	3	2	1¾	8,106198	Kongeriget	2173	
"	"	"	"	"	"	352	1358	2	2	"½	3,684471	Öerne . . .	2713	1867
1	50	"	"	1¾	100000	805	2437	3	2	1¼	4,814540	Jylland . .	1975	
1	50	"	"	1¾	100000	1157	3795	6	"	1¾	8,499011	Kongeriget	2239	
"	"	"	"	"	"	367	1491	7	1	"¼	4,585309	Öerne . . .	3073	1868
2	72	"	3	"¾	220000	818	2465	5	3	1½	5,474032	Jylland . .	2220	
2	72	"	3	"¾	220000	1185	3957	5	"	1¾	10,059341	Kongeriget	2541	
1	58	3	1	"¼	263800	346	1420	6	3	2¾	4,671946	Öerne . . .	3288	1869
4	226	"	2	"¼	864000	810	2598	3	3	"	6,038388	Jylland . .	2324	
5	284	3	3	"½	1,127800	1156	4019	2	2	2¾	10,710334	Kongeriget	2664	

Fortsættelse af Oversigten over de i Aarene 1860 til 1869 afhændede Selveiergaarde i Kongeriget (Bornholm undtagen).

Aarene 1860—1869 tilsammen.		Antal.	Hartkorn.				Kjöbesum.	Gjennemsnitspris pr. 1 Td. Hartkorn.
			Tdr.	Sk.	Fk.	Alb.	Rdlr.	Rdlr.
Gaarde fra 1—2 Tdr Hartkorn.	Öernes Amter . . .	849	1207	"	1	2	3,751147	3108
	Jyllands — . . .	2941	4217	7	"	"½	7,888087	1870
	Hele Kongeriget. .	3790	5424	7	1	2½	11,639234	2145
Gaarde fra 2—4 Tdr. Hartkorn.	Öernes Amter . . .	889	2506	2	3	"¼	6,895968	2752
	Jyllands — . . .	2346	6486	4	3	1	10,868853	1676
	Hele Kongeriget. .	3235	8992	7	2	1¼	17,764821	1975
Gaarde fra 4—8 Tdr. Hartkorn.	Öernes Amter . . .	750	4253	5	3	"½	10,749038	2527
	Jyllands — . . .	933	5024	4	1	"	9,805880	1952
	Hele Kongeriget. .	1683	9278	2	"	"¼	20,554918	2215
Gaarde fra 8—12 Tdr. Hartkorn.	Öernes Amter . . .	176	1699	1	1	1¾	4,756211	2799
	Jyllands — . . .	149	1391	3	2	2¼	3,526640	2534
	Hele Kongeriget. .	325	3090	5	"	1	8,282851	2680
Gaarde fra 12—20 Tdr. Hartkorn.	Öernes Amter . . .	55	859	"	2	2	2,545849	2963
	Jyllands — . . .	93	1387	2	1	1¼	3,725310	2685
	Hele Kongeriget. .	148	2246	3	"	"¼	6,271159	2792
Gaarde fra 20—30 Tdr. Hartkorn.	Öernes Amter . . .	27	636	"	"	1½	1,901664	2990
	Jyllands — . . .	31	763	5	"	"	2,129358	2788
	Hele Kongeriget. .	58	1399	5	"	1½	4,031022	2880
Gaarde paa 30 Tdr. Hartk. og derover.	Öernes Amter . . .	11	509	"	1	"¾	1,549560	3044
	Jyllands — . . .	20	909	6	2	"¼	2,828709	3109
	Hele Kongeriget. .	31	1418	6	3	1	4,378269	3086
Samtlige Gaarde.	Öernes Amter . . .	2757	11670	3	1	2½	32,149437	2754
	Jyllands — . . .	6513	20181	1	2	2¼	40,772837	2020
	Hele Kongeriget. .	9270	31851	5	"	1¾	72,922274	2289

Tabel 2 og 3.

Oversigt

over

Antallet af de **Fæstegaarde,** der ere solgte til Selveiendom og til Arvefæste med Ret til at sælge og pantsætte i hvert af Aarene 1860 til 1869.

2) Fæstegaarde solgte til Selveiendom i hvert af Aarene 1860 til 1869.

Aar:	Landsdelene.	Antal af Gaarde.	Hartkorn. Tdr.	Sk.	Fk.	Alb.	Kjöbesum. Rdlr	Gjennemsnitspris pr. 1 Td. Hartkorn. Rdlr.
1860	Öernes Amter . . .	127	657	"	2	1¾	769079	1170
	Jyllands — . . .	57	231	2	2	2½	209517	906
	Hele Kongeriget. .	184	888	3	1	1¼	978596	1101
1861	Öernes Amter . . .	126	679	5	2	1	851888	1253
	Jyllands — . . .	106	392	2	"	2½	350415	893
	Hele Kongeriget. .	232	1071	7	3	"½	1,202303	1121
1862	Öernes Amter . . .	79	446	6	2	1¾	583959	1307
	Jyllands — . . .	142	497	2	3	2¼	453078	911
	Hele Kongeriget. .	221	944	1	2	1	1,037037	1098
1863	Öernes Amter . . .	77	465	3	3	2⅛	726719	1561
	Jyllands — . . .	89	307	7	"	"¾	289625	941
	Hele Kongeriget. .	166	773	2	3	2⅞	1,016344	1314
1864	Öernes Amter . . .	68	378	3	"	1¼	646136	1708
	Jyllands — . . .	50	185	3	1	"¾	207250	1118
	Hele Kongeriget. .	118	563	6	1	2	853386	1513
1865	Öernes Amter . . .	60	287	"	3	"⅝	443054	1543
	Jyllands — . . .	62	218	4	2	2½	238867	1093
	Hele Kongeriget. .	122	505	5	2	"⅛	681921	1348
1866	Öernes Amter . . .	121	639	7	3	1	950129	1484
	Jyllands — . . .	114	491	2	3	1¼	486008	989
	Hele Kongeriget. .	235	1131	2	2	2¼	1,436137	1269
1867	Öernes Amter . . .	163	931	2	"	1	1,277075	1374
	Jyllands — . . .	100	415	2	3	1	465330	1120
	Hele Kongeriget. .	263	1346	4	3	2	1,742405	1294
1868	Öernes Amter . . .	148	879	7	"	"¼	1,308989	1488
	Jyllands — . . .	72	302	"	1	"¼	335524	1111
	Hele Kongeriget. .	220	1181	7	1	"½	1,644513	1391
1869	Öernes Amter . . .	124	656	"	2	2½	1,106836	1687
	Jyllands — . . .	78	325	2	2	2¼	397185	1221
	Hele Kongeriget. .	202	981	3	1	1¾	1,504021	1532

3) Fæstegaarde solgte til Arvefæste med Ret til at sælge og pantsætte i hvert af Aarene 1860 til 1869.

Antal af Gaarde.	Hartkorn.				Kjøbesum (i Penge).	Kjøbesum, indbef. Afgift og Rekognition.	Gjennemsnitspris pr. 1 Td. Hartkorn.	Landsdelene.	Aar:
	Tdr.	Sk.	Fk.	Alb.	Rdlr.	Rdlr.	Rdlr.		
33	202	6	2	1½	167345	279659	1379	Öerne . . .	1860
41	187	"	"	1¼	136095	206470	1104	Jylland . .	
74	389	6	2	2¾	303440	486129	1247	Kongeriget	
80	464	1	1	1¼	384064	685335	1476	Öerne . . .	1861
11	41	6	"	1½	38300	51150	1225	Jylland . .	
91	505	7	1	2¾	422364	736485	1455	Kongeriget	
158	863	6	3	1¼	661587	1,230879	1425	Öerne . . .	1862
20	80	2	2	2¾	61324	88699	1104	Jylland . .	
178	944	1	2	1	722911	1,319578	1399	Kongeriget	
200	1221	4	2	1¾	888347	1,607307	1316	Öerne . . .	1863
38	149	4	3	2¾	115353	172369	1152	Jylland . .	
238	1371	1	2	1½	1,003700	1,779676	1298	Kongeriget	
193	1138	"	1	2¼	789180	1,423405	1241	Öerne . . .	1864
26	79	6	3	"¼	53476	77901	976	Jylland . .	
219	1217	7	"	2½	842656	1,501306	1233	Kongeriget	
334	2216	6	1	1½	1,333574	2,562471	1156	Öerne . . .	1865
32	157	5	1	2½	142031	204655	1298	Jylland . .	
366	2374	3	3	1	1,475605	2,767126	1165	Kongeriget	
196	1191	1	2	"½	1,100312	1,784201	1498	Öerne . . .	1866
61	295	4	1	1¼	265165	374212	1266	Jylland . .	
257	1486	5	3	1¾	1,365477	2,158413	1452	Kongeriget	
193	1125	6	3	1¼	1,090989	1,785509	1586	Öerne . . .	1867
17	68	4	2	2¼	70423	97188	1417	Jylland . .	
210	1194	3	2	"½	1,161412	1,882697	1576	Kongeriget	
314	1574	1	2	1¼	1,264287	2,186030	1389	Öerne . . .	1868
29	98	3	3	"¾	90816	114848	1166	Jylland . .	
343	1672	5	1	2	1,355103	2,300878	1376	Kongeriget	
194	983	5	1	"½	939968	1,523962	1549	Öerne . . .	1869
8	21	"	2	1¼	20547	28922	1373	Jylland . .	
202	1004	5	3	1¾	960515	1,552884	1545	Kongeriget	

Tabel 2, fortsat.

Fæstegaarde solgte til Selveiendom.-

Aar:	Landsdelene.	Antal af Gaarde.	Hartkorn.				Kjöbesum.	Gjennemsnitspriis pr. 1 Td. Hartkorn.
			Tdr.	Sk.	Fk.	Alb.	Rdlr.	Rdlr.
Aarene 1860 til 1864 tilsammen.	Öernes Amter .	477	2627	3	3	$1\frac{7}{8}$	3,577781	1362
	Jyllands — . .	444	1614	2	"	$2\frac{3}{4}$	1,509885	935
	Hele Kongeriget	921	4241	6	"	$1\frac{5}{8}$	5,087666	1199
Aarene 1865 til 1869 tilsammen.	Öernes Amter .	616	3394	2	1	$2\frac{3}{8}$	5,086083	1498
	Jyllands — . .	426	1752	5	1	$1\frac{1}{4}$	1,922914	1097
	Hele Kongeriget	1042	5146	7	3	$"\frac{5}{8}$	7,008997	1361
Aarene 1860 til 1869 tilsammen.	Öernes Amter. .	1093	6021	6	1	$1\frac{1}{4}$	8,663864	1439
	Jyllands — . .	870	3366	7	2	1	3,432799	1019
	Hele Kongeriget	1963	9388	5	3	$2\frac{1}{4}$	12,096663	1288

Tabel 3, fortsat.

Fæstegaarde solgte til Arvefæste med Ret til at sælge og pantsætte.

Aar:	Landsdelene.	Antal af Gaarde	Hartkorn. Tdr.	Sk.	Fk.	Alb.	Kjøbesum (i Penge). Rdlr.	Kjøbesum, indb. Afgift og Rekognition. Rdlr.	Gjennemsnitspriis pr. 1 Td. Hartkorn. Rdlr.
Aarene 1860 til 1864 tilsammen.	Öernes Amter .	664	3890	3	3	2	2,890523	5,226585	1343
	Jyllands — . .	136	538	4	2	2½	404548	596589	1107
	Hele Kongeriget	800	4429	„	2	1½	3,295071	5,823174	1315
Aarene 1865 til 1869 tilsammen.	Öernes Amter .	1231	7091	5	2	2	5,729130	9,842173	1388
	Jyllands — . .	147	641	2	3	2	588982	819825	1278
	Hele Kongeriget	1378	7733	„	2	1	6,318112	10,661998	1379
Aarene 1860 til 1869 tilsammen.	Öernes Amter. .	1895	10982	1	2	1	8,619653	15,068758	1372
	Jyllands — . .	283	1179	7	2	1½	993530	1,416414	1200
	Hele Kongeriget	2178	12162	1	„	2½	9,613183	16,485172	1355

Anmærkning.

Den samlede Kjöbesum ved Salgene i Aarene 1860 til 1869 af Fæstegaarde til Arvefæste med Ret til at sælge og pantsætte fremkommer saaledes (Værdien af Afgifterne i Korn beregnet efter Gjennemsnit af hvert Stifts Kapitelstaxter for de 10 Aar 1860 til 1869 — og Rekognitionerne ved Eierskifte antagne at falde hvert 30te Aar):

	Öerne.		Jylland.		Hele Kongeriget.	
	Tdr.	Rdl.	Tdr.	Rdl	Tdr.	Rdl.
1. Kjöbesum i Penge	. . . . .	8,619653	. . . . .	993530	. . . . .	9,613183
2. Aarlig Afgift:						
Hvede	174 =	1527	. . . . .		174 =	1527
Rug	$1764\frac{1}{8}$ =	11080	$165\frac{5}{8}$ =	1003	$1929\frac{6}{8}$ =	12083
Byg	$44307\frac{7}{8}$ =	233864	$3019\frac{2}{8}$ =	15021	$47327\frac{1}{8}$ =	248885
Havre	$1043\frac{5}{8}$ =	3776	$153\frac{1}{8}$ =	528	$1196\frac{6}{8}$ =	4304
i Penge . .	. . . . .	4543	. . . . .	333	. . . . .	4876
tilsammen	. . . . .	254790	. . . . .	16885	. . . . .	271675
kapitaliseret til	. . . . .	6,369750	. . . . .	422125	. . . . .	6,791875
3. Rekognition ved Eierskifte:						
Rug	717 =	4481	. . . . .		717 =	4481
Byg	$11060\frac{6}{8}$ =	58415	. . . . .		$11060\frac{6}{8}$ =	58415
Havre	$467\frac{5}{8}$ =	1683	. . . . .		$467\frac{5}{8}$ =	1683
i Penge . .	. . . . .	116432	. . . . .	1732	. . . . .	118164
tilsammen	. . . . .	181011	. . . . .	1732	. . . . .	182743
kapitaliseret til	. . . . .	79355	. . . . .	759	. . . . .	80114
Ialt . .	. . . . .	15,068758	. . . . .	1,416414	. . . . .	16,485172

August 1871.